

Proceedings of International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Open Access | Peer Reviewed | Conference Proceedings

Volume 2,

1st November 2022

E- CONFERENCE
SERIES

14. "YANGILANAYOTGAN O'ZBEKISTONDA GENDER TENGLIKNING HUQUQIY ASOSLARI"
Faxriddinova Nargiza Shamsiddinovna
65-68
15. O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI HUDUDIDA UCHROVCHI BALIQXO'R QUSHLAR
Husenov Behruz Qobil o'g'li, Ibodullayev Muzaffar Ubaydullo o'gli , Karimov Diyorbek Toshtemir og'li , Boqiyeva Tojibar Rustam qizi
69-76
16. ODAM ORGANIZMIDA BAKTERIYALARNING ŐRNI
Husenov Behruz Qobil ogli, Ibodullayev Muzaffar Ubaydullo ogli, Rustamov Ulug'bek Olimjon o'g'li, Ibodova Shaxrinov Abu Bakir qizi, G'aybullayeva Mashhura Umar qizi, Po'latova Nozima Nusrat qizi
77-81
17. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРНЕТА НА УРОКАХ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ ПРИ ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ
Нишанова Турсуной Абдировиждовна, Нишанова Ойгул Гофиржановна
82-85
18. VEBINAR VA MULTIMEDIA TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING QULAYLIKLARI
Nabijonov Ravshanbek Muxammadjon o'g'li, Azamov Shohruhmirzo Alisher o'g'li, Turdaliyev Kamronbek Ilhomjon o'g'li
86-91
19. DHCP SERVERLARINING QULAY IMKONIYATLARI TAHLILI
Pulatov G'iyos Gofurjonovich, Azamov Shohruhmirzo Alisher o'g'li, Xaydarova Inoyatxon Patidin qizi
93-99
20. INDUSTRIAL AXBOROT TIZIMLARIDAN FOYDALANISHNING ASOSIY QO'LLASH STRATEGIYASI
Pulatov G'iyos Gofurjonovich, Azamov Shohruhmirzo Alisher o'g'li, Xaydarova Inoyatxon Patidin qizi
100-105
21. TRACE MODE TEXNOLOGIYASI
Nabijonov Ravshanbek Muxammadjon o'g'li, Azamov Shohruhmirzo Alisher o'g'li, Ergasheva Asaloy Dilmurod qizi
106-112
22. ТЕХНИКА ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИ ВА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ КОРХОНАЛАРИ ҲАМКОРЛИГИДА ТАЛАБАЛАРДА АМАЛИЙ КЎНИКМАЛАРНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ВАЗИФАЛАРИ
Хайитов Абдулла Нурматович, Куромбоев Фаррухбек Санъатович, Кодамбоев Шавкат Шухратович
113-116
23. THEORETICAL FUNDAMENTALS OF CREATIVE ASSIGNMENTS FROM DRAWING
Mashrabboyev Hayotillo
117-119
24. CHIZMACHILIK FANIDAN QIZIQARLI TOPSHIRIQLAR ORQALI O'QUVCHILAR FAOLLIGINI OSHIRISH
Maxmudova Fotima Shamsiddinovna
120-125
25. STORAGE OF FRUITS AND VEGETABLES IN CONTROLLED ATMOSPHERE IN STORAGE WAREHOUSES
Karimova Nilufar
126-130
26. ТАРИХ ДАРСЛАРИНИ ЗАМОНАВИЙ ТЕХНОЛОГИЯЛАР АСОСИДА ЎТИШ УСУЛИНИНГ ИСТИҚБОЛЛАРИ ХУСУСИДА
Юлдашова Моҳинур Аҳмад қизи
131-135

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI HUDUDIDA UCHROVCHI BALIQXO‘R QUSHLAR

Husenov Behruz Qobil o‘g‘li

Buxoro davlat universitetining pedagogika instituti

“Tabiiy fanlar” kafedraasi o‘qituvchisi

Tel:+998905015878; husenovhp@gmail.com

Ibodullayev Muzaffar Ubaydullo o‘gli

Buxoro davlat universitetining pedagogika institute

biologiya ta’lim yo‘nalishi 2-bosqich talabasi Tel:+998942520335

Karimov Diyorbek Toshtemir og‘li

Buxoro davlat universitetining pedagogika institute

biologiya ta’lim yo‘nalishi 2-bosqich talabasi

Tel:+998904157535:

Boqiyeva Tojibar Rustam qizi

Buxoro davlat universitetining pedagogika institute biologiya

ta’lim yo‘nalishi 2-bosqich talabasi

Tel:+998900893686

Annotatsiya. To‘dako‘l suv omboridagi baliqxo‘r qushlarning tarqalishi, soni, bioekologik xususiyatlari, antropogen omillarning ta’siri o‘rganilgan. Noyob baliqxo‘r qush turlarni muhofaza qilish, ularning sonini boshqarish va muhofaza qilish bo‘yicha chora-tadbirlar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: To‘dako‘l, marshrurt, antropogen, suv ombori, kanal, Ramsar, Quyimozor, sanoat, O‘zbekiston, Orol, jo‘ja, tuxum, biotsenoz, kuzatish, suvoldi, Sho‘rko‘l, ekologik, ornitologiya, Amudaryo, Zarafshon. Tadqiqotning maqsadi: To‘dako‘l suv omboridagi baliqxo‘r (ixtiofag) qushlarning tur tarkibi, sonini, biologik va ekologik xususiyatlarini aniqlash, barqaror foydalanish bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqotning obyekti: To‘dako‘l suv omboridagi baliqxo‘r (ixtiofag) qushlarning suv havzasida tutgan o‘rni, son dinamikasi biologiyasi, ekologiyasi haqida ma’lumotlar olingan.

Tadqiqotning predmeti: To'dako'l suv omboridagi baliqxo'r (ixtiofag) qushlarning tarqalishi, soni, bioekologik xususiyatlari, antropogen omillarning ta'siri, turlarni muhofaza qilish, ularning sonini boshqarish va barqaror foydalanish chora-tadbirlarini takomillashtirishdan iborat.

Tadqiqotning usullari: Tadqiqot ishida zoologiyani (turg'un, 5- minutlik hamda marshrurt usullari) va ekologiyani asosiy metodlari, statistik va qiyosiy tahlil usullaridan foydalanilgan. Qushlarning suv havzalaridagi soni, uning yillik dinamikasini aniqlashda N.Kashkarov (1927), A.Novikov (1949) metodlari asosida olib borildi.

Tudako'l suv ombori, 1979 yilda Amu Buxoro kanalining tashkil topishi munosabati bilan vujudga kelgan. Hozirda ko'lining maydoni 27 ming gektarni tashkil qiladi, eng chuqur joyi 21 m. Ko'lda doimiy ravishda chuchuk suv quyilishi sababli bioxilma-xillikga juda boy hudud sanaladi. To'dako'l suv ombori irrigatsion oqimi boshqariladi va fasllarga qarab o'zgarib turadigan suv omborlari tipiga kiradi. U kuzgi-qishgi fasllarda to'ldirilib, uning suvini passayishi yilning yog'ingarchilik miqdoriga qarab har xil bo'ladi. Odatda aprel va may oyidan boshlab suvning oqib chiqishi boshlanib, oktyabrning oxirigacha davom etadi. Shuning uchun ham suvning miqdori suv omborida doimo o'zgarib turadi. O'zgarish chegaralari esa juda ko'p omillarga bog'liq. Ularning asosiylari kirib keluvchi Zarafshon va Amudaryolarning irrigatsion oqimi, sug'orish ehtiyojiga qarab suvni oqib chiqishi va suv yuzasidan suvning parlanish tezligi bo'lib hisoblanadi.

Ko'lining atrofi kanal bilan o'ralganligi (60%) asnosida suvsevar o'simliklardan qamish, qo'g'a va turang'il daraxtlari boshqa suvliklarga nisbatan boy ko'l hisoblanadi. Bu ko'rinish esa qushlarning yashashi, dam olishi va ko'payishi uchun qulay makon bo'ladi. Biz kuzatishlar davomida suv havzasining atrofida ko'plab koloniya hosil qilib uya quradigan qushlarni uchratdik. Hozirda ushbu ko'lni qushlar ko'p uchraydigan joylardan sanalganligi uchun "Ramsar" ro'yxatiga qo'shishilgan. To'dako'l suv omboriga Buxoro viloyatidagi Dengizko'l, Zamonbobo, Qoraqir, Oyoq-Og'itma, Xadicha, Zikri, Devxona va Qumsulton ko'llarining yaqin bo'lishi shuningdek, To'dako'l suvombori qushlarning migratsiya yo'lida joylashganligi, Quyimozor va Sho'rko'l suv omborining tashkil etilishi, joylarda suv biotsenozining takomillanishi va qayta shakllanishiga olib keldi. Shakllanish jarayonida yuqorida aytib sanab o'tilgan suv havzalaridagi ornitologik turlarning tarkibi ancha o'zgardi. Ilgari uchramagan ayrim turlar, jumladan O'zbekiston Respublikasi "Qizil kitobi"

ga kiritilgan ko'pgina qush turlarining endilikda doimiy uchraydigan turlar qatoriga qo'shib qoldi.

Qushlarni guruhlashda ba'zan ularning oziq tarkibiga qarab foydali va zararli qush guruhlari ajratishimiz mumkin. Albatta bu qarashlar nisbiy bo'lib, hech bir turni tabiatda mutloq zararli yoki mutloq foydali tur deb baholay olmaymiz. Biz har qanday zararli tur deb hisoblangan qushimizni ham biotsenozda katta amaliy ahamiyati borligini ko'rishimiz mumkin. Masalan, ixtiofag qushlar-baliqchilik xo'jaliklarida sanoat baliqlarni qirib, ular orasida turli-xil gijjalarni tarqalishiga sabab bo'lishini inobatga olib, o'z maqsad va qiziqishimiz nuqtai nazardan ularni xo'jalikning zararli turlari deb hisoblaganimizda, ayni vaqtda, tegishli turlar xo'jalik hovuzlaridagi xashaki, nosanoatbaliq turlarini yeb, hovuzlarda sanoat baliqlarining yashash imkoniyatini oshiradi. Shuningdek qushlar hovuzlarda va uning tevaragida kemiruvchilar, har-xil zararkunanda hasharotlarni qirib, hududda sanitarlik rolini ham bajaradi. Ayrim hollarda oziqaning tanqisligi ba'zi sinantrop turlarning ham vaqtinchalik bo'lsadabaliqlar bilan oziqlanishiga olib keladi. Ayniqsa, bunday harakatlar suv havzalarida baliq ovlash vaqtida suv sathi tushirilgan hovuzlarda tez-tez ko'zga tashlanadi. Bunda ba'zi bir qushlarning oziq ratsionining 15%-20% gachabaliq mahsulotlari bilan to'ldirilganligini kuzatish mumkin. O'zbekistonda suv va suvoldi qushlari to'g'risidagi aniq ilmiy materiallar 1910 yillardan boshlanib N.A. Zarudniy tomonidan keyinchalik Meklenbursev, T.Z. Zohidov, D.N. Kashkarov, A.K. Sagitov, X.S. Salixbayev, G.S. Sultanov, O.V. Mitropolskiy, S.B. Baqoyev, M.M. To'rayev, F.R. Xolboyev, kabi bir qator ornitologlarimiz tomonidan o'rganilgan. To'dako'l suv omboridagi dambaning orqa qismida 2019-2021 yillar davomida olib borilgan kuzatishlarimiz davomida 20 tur qush uya qurishi qayd etildi. uya qurishda ishtirok etayotgan qushlarning 70% baliqxo'r turlar (14 turi) hissasiga to'g'ri keladi. Ushbu ma'lumotlarning tahlilidan shu narsa bizga ma'lum bo'ladiki, suvliklardagi ornitofaunaning tur tarkibi tevaragidagi ekologik holatga bog'liq bo'ladi, ya'ni tabiiy suv havzalarga yaqin joylashgan bo'lsa, bunday suvliklarda baliqxo'r qushlarning son va tur tarkibi jihatdan yuqori bo'lishini ko'rsatadi. To'dako'l suv ombori yaqinida Quyimozorning joylashganligi keltirilgan fikrimizni tasdiqlaydi. Kuzatish olib borilgan To'dako'l suv omboridagi ixtiofaglardan baliqchi qushlar (chaykalar)ning ham biotsenozda o'ziga xos o'rni borligini ta'kidlash lozim. To'dako'l suv omboridagi qayd etilgan baliqchi qushlar vakillarining 9 turi ro'yxatga olinib (kumushsimon baliqchi, ko'l baliqchisi, ingichkatumshuqli baliqchi, qoraboshli

baliqchi, qora chigirchi, chegrava, baliqchi tumshuq chigirchi) ulardan kumushsimon baliqchi, ko'l va ingichkatumshuqligirchilaro'troq hayot kechirishsa, qora boshli baliqchi qishlashda kelib ketuvchi turlar hisoblanishadi. Ushbu turlar orasida chegrava va chigirchilar baliqchilik xo'jaligida may oyining so'nggi kunlaridan boshlab uchib ketguncha, sentyabr-oktyabr oylariga qadar birmuncha muammolarni keltirishsa, mart-aprel-may oyining dastlabki yarmigacha To'dako'l suv omboridagi turli hasharot lichinkalari va g'umbaklarini yig'ib katta foyda keltirishadi. Kumushsimon baliqchi, ingichkatumshuqli va ko'l baliqchilari oziq ratsionidagi xilma-xillik suv havzasidagi ekologik vaziyatdan kelib chiqib baliq, xilma-xil hasharotlar va qush jo'jalaridan tarkib topganligini ko'rishimiz mumkin.

Katta qoravoy - *Rhalcrocoraxcarbo*. Bu qushni yil davomida To'dako'l suv omborida uchratish mumkin. Bu qush suv havzalarining tipik vakili hisoblanadi, o'rtacha kattalikdagi massasi 3 kggacha keladigan qanotlarini yoygandagi uzunligi 1,2 m gacha keladigan qush. Voyaga yetganlarining rangi qora faqatgina boshining pastki ko'zlarining orqa qismida oq rangli yo'li bor. Qoravoy O'zbekistonda Orol dengizining janubiy qirg'og'ida va Amudaryo del'tasida, Tuzkon Aydarko'l shuningdek Buxoro viloyatining Xadicha, Zikri, Qoraqir, To'dako'l va boshqa suv havzalarida koloniya bo'lib, uya quradi. Baliqchilik xo'jaliklari va shunga o'xshagan kichik kichiksuvliklarga oziqlanishi va uchib o'tishi davrida uchratish mumkin. Qoravoilar sharoitga qarab uyalarini bevosita yerga, suv ostiga qolgan butalarga, daraxtlarga va yerga yotib qolgan qamishzorlarga shox shabalarni yig'ib uyaga 3 tadan 5 tagacha havorang tuxum qo'yadi. Tuxumdan chiqqan jo'jalari 20-21 kundan so'ng uyasi atrofidagi shoxlarga tirmashib yura boshlaydi. 30-32 kunda bemalol suvda suzib shung'ishni eplab oladigan bo'lib qoladi. Qoravoilar va ularning jo'jalari ortiqcha o'zlashtirilgan baliqlarniqusgi ko'rinishidek uya tevaragida tashlab, suv havzalarida kasallik tarqalishiga sabab bo'ladi. Qoravoilar og'iz bo'shlig'i va halqumida 40 tagacha baliqchalarni sig'dirishi, oshqozonida esa 20 tagacha baliqchovoqlarini uchratish mumkin. Qush odatda o'lchami 17,5-34 sm oralig'idagi baliqlarnixush ko'radi. Shuni ham ta'kidlash lozimki olib borilgan kuzatuvlarimizdan ma'lum bo'ldiki, qushning oziq tarkibi yil fasllari va mavsumlari bo'yicha o'zgarib borishini aniqladik. Bunda yozda ular baliq 66-72%, hasharotlar 10-12%, bahorda va kuzda asosan baliq 87-93%, 5-6% hasharot, qishda faqat baliq bilan oziqlanadi. To'dako'l suv omborida qushning oziq ratsionida sanoatbopbaliqlaridan tashqari, xashaki turlarning bo'ldishi uning ahamiyatidan

dalolat beradi. Jo‘jalarini chala hazm bo‘lgan mayda baliqchalar bilan oziqlantiradi. Ular uncha qimmatlibulmaganbaliqlarni yeganligi sababli katta ziyon keltirmaydi. Ov axamiyatiga ega tur hisoblanadi. Kichik qoravoy, qorabuzov – *Phalacrocoraxpygmaeus* Katta bo‘lmagan suvda suzadigan, kattaligi qarg‘adan yirikroq qush. Uzunligi 45-55 sm, qanotlarini yozgandagi kengligi 80-90 sm, og‘irligi 800 g. Tusi qora, pastqi qismida oq tomchisimon ola-bula dog‘lari mavjud, boshi va bo‘yni jigarrang. O‘zbekistonda uyalaydi, uchib o‘tadi va qishlaydi. Orolbo‘yi, Amudaryo, Sirdaryo, Zarafshon, Qashqadaryo havzalarida, Aydar-Arnasoy ko‘llar tizimida, ko‘pgina suvli hududlarda uchraydi. Tekislik ko‘llarini va suv havzalarini egallaydi. Koloniya bo‘lib uyalaydi. JumladagTo‘dako‘l suv omboridagi dambaning orqa qismidagi qamishzorda ularning uya qurganini kuzatdik. U suv bosgan butazorlarda, qamishzorlarda ham uya quradi.

Uya qurishga aprel-may oylarida boshlaydi, 4-6 ta tuxum qo‘yadi. Tuxum bosish 27-30 kun davom etadi. Jo‘jalari iyun-iyulda uchishni boshlaydi. Mayda baliq bilan oziqlanadi. Bahorgi uchib o‘tishi mart-aprelda, kuzgi – oktyabrga to‘g‘ri keladi. Kichik qoravoy O‘zbekiston Qizil Kitobiga kiritilgan. Qushlarni ovlash va tutib olish, tuxumini yig‘ish, uyalarini buzish ta‘qiqlangan. Jo‘jalarini mayda baliqchalar bilan oziqlantiradi. Ular uncha qimmatlibulmaganbaliqlarni yeganligi sababli, hamda kam sonli bo‘lganligi uchun katta ziyon keltirmaydiKichikqoravoylar uyalarini ko‘p hollarda suv ostida qolib ketgan daraxt va butalarning uchki qismiga quradi. Ular shu paytda o‘simliklarni bir joydan ikkinchi bir joyga tashib tarqatish vazifasini bajaradi. Qushlar o‘zi yashaydigan suvlikdagi har xil umurtqasiz va umrurtqali hayvonlarni yeb ularni sonini nazorat qilib turadi. O‘simliklarni o‘sib rivojlanishi uchun ma‘lum bir massaga ega bo‘lgan organik o‘g‘it bilan ta‘minlab turadi va shu tariqa qushning o‘zi ham tabiat qonuniga muvofiq boshqa turdagi dushmanining oziqasiga aylanadi. Qisqa qilib aytganda tabiatda moddalar aylanishi jarayonida qushlar ham faol ishtirok etadi.

Katta oq qarqara – *Egrettaalba* Yirik qarqara, umumiy uzunligi 85-102 sm, qanotlarini yozgandagi kengligi 140-170 sm, og‘irligi 900-1150 g. Patlari oppoq, oyoqlari qora yoki to‘q kulrang, tumshug‘i sariq yoki uchi qora va asosi sariq. Juftlashish davrida kokilchasi yo‘q, qanotida uzun patlari bor. Oq kichik qarqaradan yirikligi, boshqa qarqaralardan oq rangi bilan farqlanadi. Bu qushni ham yil davomida To‘dako‘l suv omborida uchratish mumkin. Suv umurtqasizlari, qurbaqalar, ilonlar, baliqlar, mayda kemiruvchilar va hashoratlar bilan oziqlanadi.

Sayoz yoki quruqlikda ov qiladi, uni ko'pincha dalalarda, kanallar atrofida kuzatish mumkin. O'ljasini sayoz joyda turib poylaydi yoki sekin yurib, o'ljani ko'rishi zahoti shiddat bilan tumshug'i bilan tutib oladi. Bizning kenglikda uyalash aprel o'rtalarida kirishadi. Qarqaralarning boshqa turlari bilan birgalikda koloniyalar hosil qilib uyalaydi. Uyasini daraxt yoki qamishzorlarga joylashtiradi va shoxlar uyumini eslatadi. 3-5ta havo-yashil rang tuxum qo'yadi. Tuxum bosish 23-26 kun davom etadi. Jo'jalar orasida oziqa uchun kuchli raqobat mavjud, shuning uchun faqat bir-ikki jo'ja qolishi mumkin. Jo'jalar yaxshi uchishni 7 hafta muddatidan boshlab o'rganadi. Suvli hududlarda uyalash, uchib o'tish va qishlovda uchraydigan tipik vakil. To'dako'l suv omborida qish faslida 500 tagacha kuzatish mumkin. Buxoro viloyatining Xadicha, Zikri, Qoraqir ko'llarida va baliqchilik xo'jaliklarida uya qurib ko'payadi, kam sonli bo'lganligi uchun katta ziyon keltirmaydi. Haqqush, kvakva – Nycticoraxnycticorax Katta bo'lmagan qarqara nisbatan kalta oyoqli. Uzunligi 58-65 sm, qanotlarini yozgandagi kengligi 105-112 sm. Boshi va tanasining usti qora, pastki qismi och, qanoti kulrang. Bahorda boshi ustida uzun oq patlardan kokilchasi bo'ladi. Tumshug'i qora, oyog'i sariq yoki pushti rang, ko'zi qizil. Yosh qushlar olovrang-qo'ng'ir ola-bula dog'li. Sekin va ravon uchadi. Sirdaryo va Zarafshonning o'rta qismida, Aydar-Arnasoy ko'llar tizimida uyalaydi. Uchib o'tadigan qush. Qirg'oqoldiyog'ochsimon-butazor o'simliklar va qamish chakalakzorlari, botqoqlik etaklarida uyalaydi. Yashirin va tungi hayot kechiradi, kunduzi suv oldidagi daraxtlarda qimirlamay o'tiradi. Baliq, uvildiriqlar, qurbaqa, zuluk va boshqa suv umurtqasizlari bilan oziqlanadi. Boshqa qarqaralar va qoravoylar bilan birga koloniya bo'lib uyalaydi. Uyasini daraxtga, kam hollarda qamish chakalakzorida joylashtiradi. 3-5 ta havo rang tuxum qo'yadi. Suvli hududlarda uyalash va uchib o'tish davrlarda kam sonda uchraydi. Buxoro viloyatining Qoraqir ko'lida va baliqchilik xo'jaliklarida, Buxoro viloyatidagi Romitan, Olot, Qorako'l tumanidagi markaziy xiyobonlaridagi daraxtlarda, Buxoro shaxrining Shiribudin mahalla guzari daraxtlarida uya qurib ko'payadi, kam sonli bo'lganligi uchun katta ziyon keltirmaydi. Kulrang qarqara – Ardeacinerea Bu qushni yil davomida To'dako'l suv omborida uchratish mumkin. O'zbekistonda uchraydigan eng yirik qarqaralardan O'zbekistonda uyalash, uchib o'tish va qishlovda ko'p tekislik suv havzalarida uchraydi. Turli xil tabiiy va sun'iy tekislik suv havzalarida yashaydi, ko'chish davrida tog'li ko'llarga ham uchib boradi. Ehtiyotkor, aholi yashash joylardan uzoqroq joylar, to'qay chakalakzorli katta ko'llar va dengiz qayirlarida uyalashni xush ko'radi. Yakka juft, bir necha juftlardan

yuztaga va undan ortiq sonli koloniya bo'lib uyalaydi. Uyasini daraxtlar, katta butalar, qamish chakalakzorida yoki tuproqda joylashtiradi. Uyasini shox-shabbalardan iborat bo'lgan yirik inshootga o'xshaydi. Tuxumni may oyida qo'yadi. 3-7ta tuxum, ko'pincha 4-5 yashil-havorang tuxum qo'yadi. 26-27 kun tuxum bosadi. O'spirin jo'jalar uyasidan chiqib ketadi va shoxlarda boradi. Iyul o'rtalarida polaponlar uchishni boshlaydi. Yoshlarni uchishidan keyin qarqaralar keng ko'chib yuradi. Baliq, suvda va quruqlikda yashovchilar, turli xil umurtqasizlar, mayla kemiruvchilar, ayrim vaqtlarda kichik ilonlar bilan oziqlanadi, suv atrofida yashovchi qushlarning tuxumlari va jo'jalarini yeydi. Qirg'oqoldi sayoz suv havzalari, nam yaylovlar, sholi dalalarida oziqlanadi. O'ljasini sayoz joyda turib poylaydi yoki sekin yurib, o'ljani ko'rishi zahoti shiddat bilan tumshug'i bilan tutib oladi. Umuman O'zbekistonda va To'dako'l suv omborida va uning atrofida – tipik uyalaydigan, uchib o'tadigan va qishlaydigan tur.

Respublikamizda biologikxilma-xillikni saqlash, hayvonot dunyosini muhofaza qilish va undan oqilona foydalanishga alohida e'tibor qaratilgan. Jumladan, mazkur yo'nalishda amalga oshirilayotgan ishlar natijasida soni kamayib ketayotgan turlarga muhofaza maqomi berildi, muhofaza etiladigan tabiiy hududlar maydoni kengaytirilmoqda, hayvonot dunyosini muhofaza qilishda jamoatchilik nazoratidan keng foydalanish imkoniyatlari yaratilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Qizil kitobi. 2- jild. Toshkent, 2019. – 102 - 175
2. O'zbekiston Respublikasi "BIOLOGIK XILMA-XILLIKNI SAQLASH" Milliy strategiya va harakat rejasi. Toshkent 1998y.
3. To'rayev M.M., Xolboyev F.R., Rayimov A.R., Raxmonov R.R. Buxoro viloyati qushlari. – Toshkent, 2015. – 90 b.
4. To'rayev M.M., Raxmonov R.R. O'zbekiston cho'l zonasi suv havzalarida uya quruvchi qushlar koloniyalarining o'ziga xos jihatlari. // Xorazm ma'mun akademiyasi axborotomasi. – Xiva, 2019. – №3/1. –B. 49-55.
5. Rakhmonov. R.R., Rayimov A.R. Ecologicalpositionsofhuntingspecies in Bukhararegion // InternationalJournalofGeneticEngineering. – 2019.–№7 (1). – P. 15-18. <http://doi:10.5923/j.ijge.20190701.03>
6. Rakhmonov R.R., Rayimov A.R. Structureanddistributionofanimals in theBukhararegion // Natureofinnerasia 2019. – № 2 (11). – P. 65-68. <http://doi:10.18101/2542-0623-2019-2-65-68>

7. Husenov, B. (2021). СУНҒИЙ ХОВУЗЛАРДА ОК ДУНГПЕШОНА КАЛИГИ (НУРОНТНАЛМИСНТНУС МОЛИТРИХ) ШИИ ОЗЦЛАНИШБИОЛОГИЯСИГАДОИРМАЪЛУМОТЛАР. Buxoro davlat universitetining Pedagogika instituti jurnali, 1(1).

8. Рахмонов, Р. Р., Исломова, Ф. М., Кайимова, Р. У., & Коннов, И. Е. (2022). Биология, Экология И Распространение Кабана. Research Journal of Trauma and Disability Studies, 1(10), 49-61.

9. Рахмонов, Р. Р., Юсупова, С. Ж., Зарипова, З. Н., & Абдурахимова, А. А. (2022). БУХОРО ВИЛОЯТИ СУВ ҲАВЗАЛАРИДАГИ ЙИРТҚИЧ БАЛИҚЛАРИ. BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI, 2(10), 71-82.

10 Husenov, B. (2022). The O'SIMLIKLARDA NAFAS OLISHJARAYONINING KECHISHI: O'SIMLIKLARDA NAFAS OLISHJARAYONINING KECHISHI. Buxoro davlat universitetining Pedagogika instituti jurnali, 2(2).